

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr , Galina Čajková

Praktická environmentálna výchova I.

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Osvedčená skúsenosť odbornej praxe

Prešov, 2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Galina Čajková

Kontakt na autora: Základná škola, Mirka Nešpora 2, 080 01 Prešov
galina.cajkova@gmail.com

Názov OPS/OSO: Praktická environmentálna výchova I.

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Ľudmila Jenčová

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

environmentálna výchova, školský vzdelávací program, učebné osnovy, nový predmet, prierezové témy, koncepcia environmentálnej výchovy, koordinátor environmentálnej výchovy, časovo-tematický plán, zberové aktivity, separovanie papiera, plastov, hliníka, burzy v škole, iné aktivity

Anotácia

Táto práca sa zaoberá environmentálnou výchovou a postupnosťou jej implementácie do dôležitých dokumentov od štátneho vzdelávacieho programu cez školský vzdelávací program, učebné plány, učebné osnovy, časovo-tematické plány. Obsahuje východiská, potrebné k vytvoreniu nového vyučovacieho predmetu, a postupy pre aplikáciu environmentálnej výchovy ako prierezovej témy do vyučovacích predmetov. Sú tu uvedené ukážky najčastejšie realizovaných praktických environmentálnych aktivít v prostredí základnej školy. Práca obsahuje v praxi realizované postupy environmentálnej koordinátorky a bohaté skúsenosti v oblasti separovania a zberových aktivít. Práca je určená všetkým pedagógom, ktorí sa témou environmentálnej výchovy zaoberajú, hlavne však začínajúcim a budúcim učiteľom, ktorí ocenia praktické rady pri vstupe do reálneho školského systému.

OBSAH

Úvod.....	5
1 Environmentálna výchova v dokumentoch	6
1.1 Štátny vzdelávací program a environmentálna výchova.....	6
1.2 Školský vzdelávací program a environmentálna výchova.....	6
2 Environmentálna výchova ako samostatný vyučovací predmet.....	7
2.1 Učebný plán a environmentálna výchova.....	7
2.2 Učebné osnovy a environmentálna výchova.....	8
2.3 Časovo- tematický plán a environmentálna výchova.....	8
3 Environmentálna výchova ako prierezová téma.....	10
4 Koordinátor environmentálnej výchovy.....	11
5 Environmentálna výchova v šk.r.2011/2012.....	13
6 Zberové aktivity.....	18
6.1 Zber papiera.....	18
6.2 Zber PET fliaš.....	24
6.3 Zber hliníka.....	25
6.4. Iné zberové aktivity.....	26
Záver.....	29
Zoznam príloh.....	30
Príloha 1 Ako správne triediť papier.....	31
Príloha 2 Nie je plast ako plast.....	32

ÚVOD

„Môžeme chrániť márne a znova, keď skutok za slová sa schová...“

Súčasný svet je uponáhľaný. Uponáhľaný až tak, že v rýchlosti jeho tempa si už nestačíme uvedomiť a rozlíšiť vskutku dôležité veci. Z násobujeme nároky na seba samých, na iných, iní zase na nás. Z jednoduchých vecí sme urobili zložité, jasné myšlienky zaobalili do komplikovaných viet. V školách spoza katedier vysvetľujeme význam prírody a prírody sa ani nedotýkame. Chránime svet slovami a často nedokážeme premeniť tieto slová ani na jednoduché skutky. Žiak v deviatom ročníku dostane jednotku z výborne zvládnutej témy o odpadoch, ale prakticky nikdy nič neseparoval neoddelil ...Tadiaľto cesta nevedie...Takto environmentálnu výchovu nie je možné aplikovať. Ak nemáme v školách prepadnúť formalizmu, musíme nájsť silu a odvahu urobiť veci inak.

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím. Cieľom tejto práce je sprostredkovanie praktických rád, skúsenosti, ako prostredníctvom jednoduchých environmentálnych aktivít premeniť formalizmus na realizmus. Skúsenému praktikovi, ktorý sa venuje environmentálnym aktivitám dlho, môže pripadať jednoduchá, začínajúcim a budúcim učiteľom prvého i druhého stupňa, začínajúcemu koordinátorovi environmentálnej výchovy, však môže priniesť mnoho praktických a jednoduchých postupov a odporúčaní. Praktické poznatky je možné využiť aj v oblasti profesijného rastu pedagógov.

Na prax k nám prichádzajú študenti, ktorí ovládajú výborne didaktiky predmetu ,ale nemajú dostatočný prehľad o reálnom vyučovaní a jeho podmienkach.To isté môžeme povedať o začínajúcich učiteľoch. Práve na základe ich otázok som koncipovala osnovu práce, ktorá je odpoveďou na najčastejšie otázky, napríklad ako sú vzájomne prepojené jednotlivé dokumenty, plánujúce vyučovací proces, akým spôsobom môžeme začleniť environmentálnu výchovu do života školy.

Z práce sa taktiež môžeme dozvedieť, akým spôsobom koordinátor environmentálnej výchovy, prihliadajúc na všetky dôležité dokumenty, dotvára koncepciu environmentálnej výchovy na škole, kde pôsobí. Sú tu ukážky ročného plánu práce environmentálnej výchovy na základnej škole, usporiadané kalendárne.

V ďalšej časti sa nachádzajú veľmi detailne rozpracované praktické postupy separácie, zberových aktivít na pôde základnej školy a spôsoby prepojenia spolupráce školy, rodičov a regionálnych firiem.

Rozsah práce neumožňuje zahrnúť všetky, v praxi realizované a overené environmentálne aktivity, či sú to projekty, tematické vyučovanie, činnosť záujmového útvaru, rôzne súťaže, spolupráce s environmentálnymi organizáciami, rodičmi, exkurzie, výstavy. Tie by sa mali nachádzať v ďalšom pokračovaní.

1 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA V DOKUMENTOCH

1.1 Štátny vzdelávací program a environmentálna výchova

Štátny vzdelávací program je podľa nového školského zákona hierarchicky najvyšší cieľovo programový projekt vzdelávania, ktorý zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy.

<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-2-stupen-zakladnych-skol-ISCED-2/Uvod.alej>

Predstavuje prvú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia škôl. Vyjadruje hlavné princípy a ciele vzdelanostnej politiky štátu, ako aj demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je národné vzdelávanie založené. Vymedzuje všeobecné ciele škôl ako kľúčové kompetencie (spôsobilosti) vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Štátny vzdelávací program podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumievať sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania.

Je východiskom a záväzným dokumentom pre vytvorenie individuálneho školského vzdelávacieho programu školy, kde sa zohľadňujú špecifické lokálne a regionálne podmienky a potreby.

Prierezové témy sú povinnou súčasťou obsahu vzdelávania, prelínajú sa cez vzdelávacie oblasti. Patria tu:

- environmentálna výchova,
- multikultúrna výchova,
- mediálna výchova,
- osobnostný a sociálny rozvoj,
- dopravná výchova,
- ochrana života a zdravia,
- regionálna výchova a ľudová kultúra,
- tvorba projektu a prezentačné zručnosti,

1.2 Školský vzdelávací program a environmentálna výchova

Je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v škole. Musí byť vypracovaný v súlade s príslušným štátnym vzdelávacím programom. Konkrétnej škole dáva priestor dotvoriť obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok (Turek, 2010). Škola má 30% disponibilných hodín, ktoré môže uplatniť podľa svojich potrieb, zamerania a naviazať tak na štátny vzdelávací program, ktorý určuje štátom stanovené učivo. Práve týchto 30% v konečnom dôsledku určí špecifiká školy, jej zameranie a stratégie. Slúžia k rozšíreniu počtu hodín vyučovacích predmetov vzdelávania, k rozpracovaniu konkrétneho zamerania, k zohľadneniu potrieb školy, regiónu, žiakov alebo zamestnávateľov. O ich využití rozhoduje vedenie školy na základe vlastnej koncepcie výchovy a vzdelávania. Voliteľné hodiny zohľadňujú záujmy žiakov, rodičov a potreby regiónu, ako aj personálne a priestorové podmienky školy. Voliteľné hodiny posilňujú profil žiakov, umožňujú dôkladnejšiu prípravu na ďalšie štúdium. Ďalej umožňujú efektívne využitie medzipredmetových vzťahov na vyššej úrovni. Možno ich využiť na posilnenie počtu hodín základného učiva (povinných predmetov), alebo na zaradenie ďalšieho rozširujúceho

učiva (voliteľných predmetov) v učebnom pláne. V závislosti od stratégií sa určitým spôsobom premietne v školskom vzdelávacom programe práve určitá prierezová téma. Environmentálnu výchovu je možné podobne ako ostatné, realizovať v rámci školského vzdelávacieho programu viacerými formami. Môže byť:

1. samostatným učebným predmetom v rámci rozširujúcich hodín- ako súčasť profilácie školy,
2. integrovanou súčasťou vzdelávacieho obsahu vyučovacích predmetov,
3. realizovaná formou projektu, alebo inou formou,

2 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA AKO SAMOSTATNÝ VYUČOVACÍ PREDMET

To, akú formu daná škola zvolí, sa odrazí v ďalších dokumentoch školy. V postupnosti, ktorú tu uvádzam, je nevyhnutné spomenúť nezastupiteľnú úlohu koordinátora environmentálnej výchovy. Má štatút poradcu vedenia školy a mimoriadne dôležitú úlohu pri začleňovaní environmentálnej výchovy do všetkých dokumentov školy, preto sú jeho úlohy a kompetencie uvedené podrobnejšie v ďalšej časti tejto práce

2.1 Učebný plán a environmentálna výchova

Ak si škola zvolila variantu environmentálnej výchovy ako samostatného vyučovacieho predmetu, zaradí sa tento do učebného plánu školy.

Učebné plány sú súčasťou školských vzdelávacích programov a rozpracúvajú rámcové učebné plány Štátneho vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov s určením celkového týždenného počtu vyučovacích hodín pre príslušný ročník Školského vzdelávacieho programu. Musia byť koncipované tak, aby bola zachovaná postupnosť a nadväznosť obsahu vzdelávania vo vyučovacích predmetoch.

Učebný plán je teda časovým rozpisom jednotlivých zložiek vzdelávania. Vypracuje sa pre všetky formy vzdelávania. Je to tabuľkový rozpočet všetkých vyučovacích predmetov alebo modulov s ich týždenným počtom hodín podľa ročníkov.

- vychádza z učebného plánu Štátneho vzdelávacieho programu,
- vymedzuje súbor vyučovacích predmetov alebo modulov pre všeobecné a odborné vzdelávanie, ich hodinovú dotáciu, ako aj usporiadanie všetkých vzdelávacích aktivít školy,
- rozpisuje usporiadanie vyučovacích týždňov v školskom roku.

V prípade rozhodnutia sa o začlenení environmentálnej výchovy ako samostatného vyučovacieho predmetu, je potrebné :

- určiť v akom ročníku sa bude vyučovať,
- stanoviť názov predmetu, ktorý bude jasne vyjadrovať jeho obsahové zameranie,
- určiť usporiadanie vyučovacích týždňov v školskom roku,
- stanoviť týždennú hodinovú dotáciu.

Názov predmetu musí jednoznačne vystihovať jeho konkrétne zameranie. Ak sa budeme napríklad venovať prevažne environmentálnym problémom v našom regióne, upravíme názov na Environmentálna výchova v našom regióne. Ak budú prevládať v predmete praktické cvičenia, projekty, taktiež sa to môže zohľadniť v názve-Environmentálne praktiká a pod.

V prípade všeobecnejšieho názvu si ponechávame väčší manipulačný priestor a širšie spektrum aktivít, preto je bez predchádzajúceho overenia v praxi vhodnejší.

2.2 Učebné osnovy a environmentálna výchova

Zaradeniu predmetu do učebného plánu predchádzajú ďalšie kroky. U predmetu, ktorý sa chystáme zaradiť, musia byť, logicky dané, vypracované učebné osnovy.

Učebné osnovy novovytvoreného predmetu zahŕňajú:

- ciele, kľúčové kompetencie, stratégiu vyučovania, metódy, formy. Pri tvorbe osnov vychádzame z Environmentálnej výchovy ako prierezovej témy, rozpracovanej v Štátnom vzdelávacom programe v týchto bodoch:
- vzdelávacie oblasti a environmentálna výchova,
- charakteristika prierezovej témy,
- prínos environmentálnej výchovy k rozvoju osobnosti žiaka,
- tematické okruhy.

Na základe vypracovaných učebných osnov pre budúci predmet, učitelia, ktorí budú daný predmet vyučovať, vypracujú časovo- tematické plány.

2.3.Časovo- tematické plány a environmentálna výchova

Časovo - tematický plán si učiteľ tvorivo prispôsobuje na podmienky školy. Neexistuje žiadny záväzný predpis, ktorý by určoval jeho obsah a štruktúru (Pavlov, 2003)

Pedagógovia ho formulujú na základe učebných osnov, štandardov, cieľov vyučovania.

Do štruktúry časovo - tematických plánov nie je potrebné zaraďovať aj metódy, formy, prostriedky. Tieto plnia svoju úlohu ako nástroje operatívneho projektovania výučby (denná príprava na vyučovanie), napriek tomu sú do plánu často zaraďované. Má to zmysel v prípade ich dôsledného využívania na vyučovacej hodine, kedy slúžia ako navigačná pomôcka. Základnú formu a obsah prerokuje predmetová komisia a odporúča ho na schválenie vedeniu školy.

70% časovo- tematického plánu tvorí základné učivo podľa požiadaviek štátneho vzdelávacieho programu, 30 % je učivo rozširujúce, ktoré si tvorí vyučujúci sám a zohľadňuje tak pružne ďalšie faktory- konkrétne plánované vlastné aktivity (projektové, tematické vyučovanie, exkurzie, vychádzky...), konkrétnu triedu.

Vzdelávacie štandardy

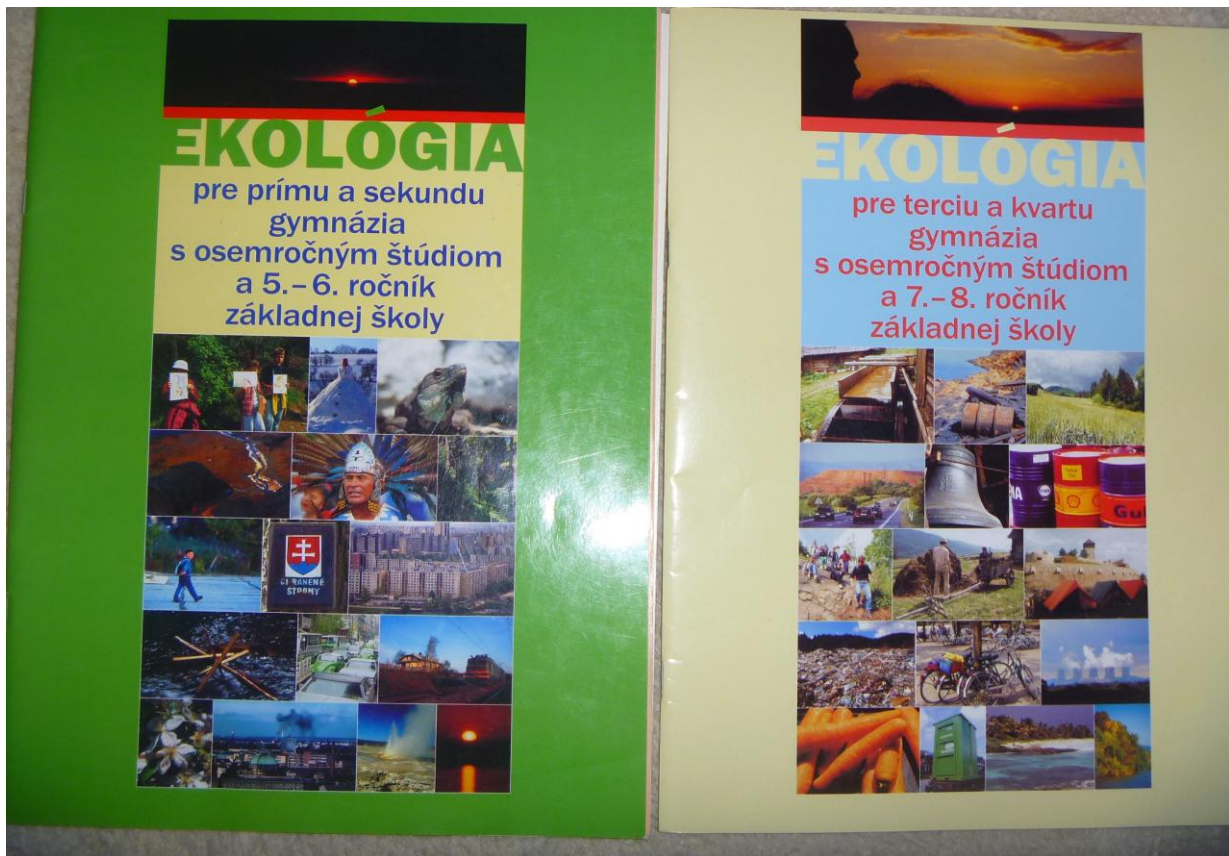
- určujú smerovanie výchovy a vzdelávania v jednotlivých učebných predmetoch,
- vymedzujú obsah učiva konkrétneho predmetu,
- tvorí ich obsahová a výkonová časť.

Obsahová časť obsahuje základné záväzné učivo.

Výkonová časť je normou pre žiaka, to, čo si má žiak osvojiť.

Ak učiteľ uvádza tieto v časovo- tematickom pláne, ktorý ma neustále k dispozícii, dokáže udržať správnu mieru a nepredimenzuje objem požiadaviek na vedomosti a zručnosti žiaka. Pri formulovaní metód sa nezameriavame len na klasické, ale aj alternatívne, ktoré umožnia osvojenie učiva nielen vo forme vedomostí, ale aj zručností a formovania postojov, čo je práve v predmete s environmentálnym zameraním veľmi podstatné.

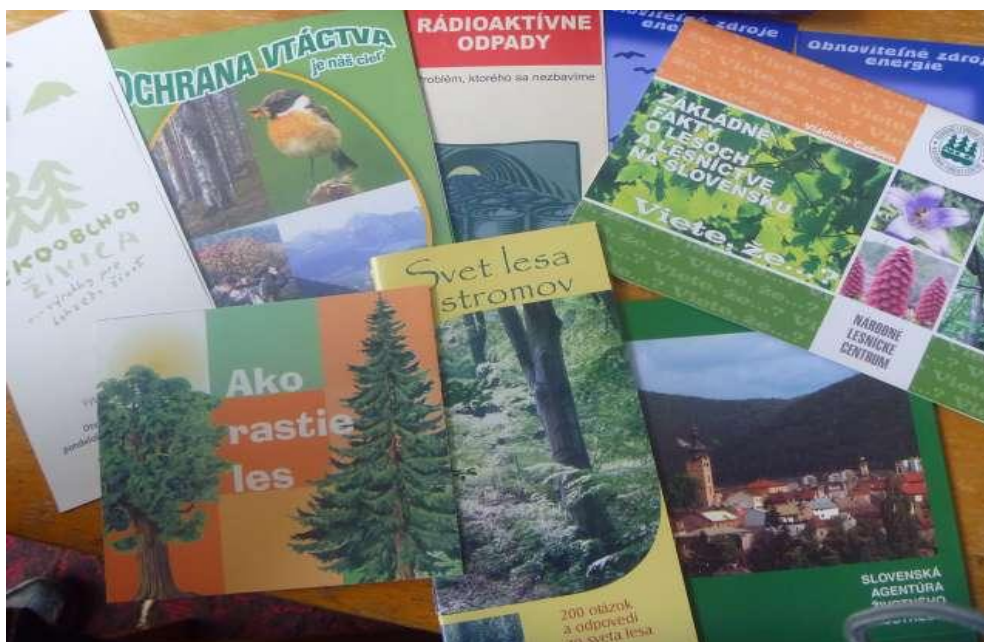
Zorientovali sme sa vo všetkých základných dokumentoch, ktoré budeme potrebovať ku vytvoreniu nového vyučovacieho predmetu, v našom prípade Environmentálnej výchovy

Obrázok 1 Učebnice ekológie

Prameň:vlastný návrh

V predstihu si zabezpečíme aj vhodné materiály, učebné texty, učebnice, informačné brožúry, letáky. V priebehu školského roka, v procese vyučovania budeme zaznamenávať nedostatky, možnosti zmeny, nápady, skúmať vhodnosť metód a efektívnosť stanovených cieľov, aby sme po prvotných skúsenostiach dokázali urobiť v osnovách a časovo- tematických plánoch vhodné úpravy.

Obrázok 2 Informačné materiály

Prameň: vlastný návrh

3 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA AKO PRIEREZOVÁ TÉMA

V tomto prípade sa environmentálna výchova stáva súčasťou ostatných vyučovacích predmetov ako prierezová téma. Vyučujúci by ju mal, podobne ako iné prierezové témy, vhodne začleniť do vyučovacieho procesu. Aby tak mohol urobiť, musí samostatne, detailne vypracovať vlastný časovo-tematický plán daného predmetu, poznať jeho ciele, obsahové a výkonové štandardy, metódy a formy práce. Prierezové témy zaraďujeme v prípade, že vhodne korešpondujú so vzdelávacím štandardom a cieľmi. Pri tvorbe časovo-tematického plánu dbáme na zastúpenie všetkých prierezových tém, ale tiež na logickosť ich zastúpenia pri jednotlivých témach a predmetoch.

V priebehu vyučovacieho cyklu na druhom stupni základnej školy sa v jednotlivých ročníkoch a predmetoch vyskytujú tematické celky, u ktorých je začlenenie environmentálnej výchovy ako prierezovej témy priamo dané jej zameraním. V nižšie uvedenej tabuľke je ukážka vypracovania časovo-tematického plánu biológie pre ôsmy ročník so zameraním na geológiu.

Predmet: BIOLÓGIA

Ročník: ôsmy

Vypracovala: Mgr. Galina Čajková

Školský rok: 2011/2012

Mesiac	Hodina	Tematický celok	Téma- Obsahový štandard	Vzdelávací štandard		Ciele	Kľúčové kompetencie	Prierezové témy
				Obsahová časť	Výkonová časť			
September	1.	Neživá príroda a jej poznávanie	Neživá a živá príroda	Závislosť organizmov a človeka od neživej prírody. Význam vied o Zemi	Preukázať na príklade závislosť organizmov od neživej prírody. Opísať príklad vplyvu organizmov na neživú prírodu. Dokumentovať význam vied o Zemi na príklade. Uviesť význam nerastných surovín pre život človeka.	KC- vysvetliť význam neživej prírody, vzájomný vzťah živej a neživej prírody	Uvedomiť si vzájomné prepojenie živej a neživej prírody	ENV- význam ochrany neživej prírody
	2.	Zem a jej stavba	Stavba Zeme	Stavba Zeme. Sféry zemského telesa. Základná stavba zemskej kôry pevnín a dna oceánov.	Určiť a pomenovať podľa ukážky stavbu zemského telesa. Rozlíšiť na ukážke typy zemskej kôry.	KC- načrtnúť zemské teleso, popísať jeho základné časti	Identifikovať a správne používať základné pojmy k danej téme	Mediálna výchova- využiť film, internet na ukážku procesov vzniku Zeme
	3.		Pohyby zemskej kôry	Pohyb litosférických platní	Uviesť hlavnú príčinu pohybu litosférických platní. Uviesť dôsledky vzdalovania litosférických platní. Uviesť dôsledky približovania a podsúvania litosférických platní.	KC- vysvetliť príčiny a dôsledky pohybov litosférických platní	Vedieť využiť informačné a komunikačné zdroje	Mediálna výchova- osvojiť si prácu s literatúrou a internetom pri hľadaní informácií k danej téme
	4.	Stavebné jednotky zemskej kôry	Minerály a horniny	Charakteristika a vznik	Charakterizovať minerál a uviesť konkrétny príklad. Charakterizovať horninu a uviesť konkrétny príklad. Rozlíšiť na ukážke minerál a horninu. Uviesť aspoň jeden spôsob vzniku hornín.	KC- vysvetliť pojem minerál a hornina	Rozvíjať zručnosti pri práci s prírodninami	Osobný a sociálny rozvoj- práca v skupine, vzájomná komunikácia a pomoc pri riešení úloh

Obrázok 2 Prierezové témy v časovo-tematickom pláne biológie pre 8.ročník Prameň: vlastný návrh

KOORDINÁTOR ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY

V celom procese začleňovania environmentálnej výchovy do vyučovacieho procesu je dôležitá spoluúčasť koordinátora environmentálnej výchovy. Má štatút poradcu vedenia školy a mimoriadne dôležitú úlohu pri začleňovaní environmentálnej výchovy do všetkých dokumentov školy. On je tým prvkom chodu školy, ktorý môže pozitívne, ale v prípade nesprávneho výberu aj negatívne, ovplyvniť environmentálne zameranie a pôsobenie školy. Nižšie sú uvedené všetky oblasti, v ktorých by mal byť koordinátor environmentálnej výchovy zaangažovaný. Ak to tak aspoň vo väčšine nižšie uvedených činností nie je, môžeme považovať jeho pôsobenie za formálne.

Spolupráca pri tvorbe školského vzdelávacieho programu.

-koordinátor environmentálnej výchovy môže navrhnúť, v prípade, že škola je výrazne pro-environmentálna, zakomponovanie tohto faktu do samotného školského vzdelávacieho programu

Aktívna implementácia prierezovej témy ENV do všetkých školských pedagogických dokumentov- metodická pomoc pre kolegov vo veciach implementácie prierezovej témy do jednotlivých predmetov (vrátane aktívneho vyhľadávania ďalších medzipredmetových súvislostí a vzťahov).

Príprava ročného realizačného plánu práce environmentálnej výchovy a vzdelávania
Iniciácia a koordinácia aktivít tímu pedagógov -v zmysle schváleného plánu práce environmentálnej výchovy v oblasti vyučovacieho, mimovyučovacieho aj mimoškolského procesu

Distribúcia informácií v rámci školy, aj mimo školy

Kontakt s organizáciami a inštitúciami, pôsobiacimi v oblasti ENV a starostlivosti o ŽP, obohacuje ich ponukami na realizáciu plánu práce ENV

Kontakt s rodičmi, priateľmi školy a ďalšími subjektami pôsobiacimi v komunite v oblasti ENV a starostlivosti o ŽP.

Účasť na vzdelávaní v oblasti environmentálnej výchovy a vzdelávania,

- koordinácia/sprostredkovanie vzdelávania pre kolegov pedagógov,
- vyhodnocovania plnenia stanovených cieľov ENV,
- nadobúdania cieľových kompetencií,
- vyhodnocovanie efektívnosti používaných metód,
- realizácia monitoringu a vyhodnocovania.

Koordinátor environmentálnej výchovy by mal mať:

- znalosť učebných osnov všetkých predmetov,
- komunikačné zručnosti,
- manažerské schopnosti,
- záujem, zaoberanosť v environmentálnej problematike.

Na začiatku školského roka koordinátor vypracuje na základe koncepcie environmentálnej výchovy pre podmienky danej školy plán práce environmentálnej výchovy. Tento plán obsahuje konkrétnu implementáciu environmentálnych aktivít v celoročnom rámci školy, ale môžu odrážať aj začlenenie prierezových tém v konkrétnych predmetoch v prípade, že vhodne korešpondujú so vzdelávacím štandardom a cieľmi.

V pláne práce environmentálnej výchovy prevládajú aktivity a činnosti prevažne nad rámec časovo- tematických plánov, prípadne tie, ktoré svojim environmentálnym pôsobením, posolstvom majú celoročnikové, celoškolské, regionálne, až celoslovenské pôsobenie. Je možné ho kvalitne zostaviť len po vzájomnej konzultácii so všetkými pedagógmi

a vedením školy. Koordinátor vyzve kolegov, aby predložili svoje návrhy na environmentálne aktivity v danom školskom roku, aby ich bolo možné včas zakomponovať do plánu práce. Samotný koordinátor pripraví a predloží návrh, ktorý by mali ostatní odsúhlasiť v rámci pracovnej porady. Ak sa tak stane, aktivity sa uskutočnia v súčinnosti všetkých pedagógov a vedenia školy. Medzi mimoriadne často navrhované a zaraďované aktivity patria zberové aktivity, súťaže, výstavy a projekty.

Medzi nesporne dôležité úlohy koordinátora patrí zaraďovať do environmentálnych plánov a navrhovať kolegom konkrétne spôsoby nadobudnutia kľúčových kompetencií v oblasti environmentálnej výchovy: (Nevřelová, 2008)

- osvojenie širokej škály informácií, utvárajúcich základy ekologickej gramotnosti,
- najrôznejšie podoby kontaktu s prírodou,
- starostlivosti o významné krajinné prvky, účinnými metódami sú mapovanie,
- samostatné pozorovanie, manuálna práca, starostlivosť o zvieratá,
- triedenie odpadu, šetrenie vodou, materiálmi a energiami a pod.
- utváranie vzťahu k prírode prostredníctvom práce s prírodnými materiálmi vrátane
- upevňovania základných zručností a návykov potrebných pre tieto činnosti
- tímovou prácou , výchovne účinnými metódami(pobytové environmentálne programy, terénne cvičenia, pobyty v prírode, projekty).

Na niektorých školách sa môžeme stretnúť s názorom, že koordinátor environmentálnych aktivít je ten, čo by ich mal aj uskutočniť. Nie je to ani možné, ani žiadúce. Koordinátor môže byť iniciátorom a realizátorom aktivít podobne ako jeho kolegovia, môže byť aj jedným z tých najaktívnejších realizátorov, čo je aj logické, ak ho daná problematika zaujíma, ale nikdy by nemal ostať jediným.

Na margo práce koordinátora- bolo by žiadúce, aby na základnej škole pracovali dvaja koordinátori – jeden pre prvý, jeden pre druhý stupeň, v tesnej vzájomnej kooperácii.

V ďalšej časti sa pozrieme na vytvorenie koncepcie environmentálnej výchovy koordinátorom, tak ako ju na začiatku školského roka predkladá vedeniu školy. V polroku a na konci školského roka hodnotí plnenie, uskutočňovanie aktivít, ako sú uvedené v pláne environmentálnej výchovy a v plánoch predmetových komisií a tiež splnenie kompetencií pedagógov pri uskutočnení plánovaných aktivít. Celková ukážka plánu práce je uvedená od titulnej strany, u niektorých častí s priebežným komentárom v zátvorke.

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
šk. rok 2011/ 2012

Environmentálna výchova v škole
Hlavné úlohy
Tematické okruhy
Plán environmentálnych aktivít v šk. r. 2011/ 2012
Kompetencie plnenia plánu práce

V Prešove 7.9. 2011

Mgr. Galina Čajková

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA V ŠKOLE

Environmentálna výchova nie je v prostredí základnej školy vyučovacím predmetom, ale prierezovou témou. Na jej realizácii sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti a do nich patriace vyučovacie predmety. Žiakov upozorňujeme na súvislosti medzi poznatkami, ktoré si už osvojili a tým na pochopenie problematiky zo širšieho pohľadu. Len tak dokážu skutočne pochopiť globálne problémy, zaujať aktívny prístup k efektívnej ochrane a trvale udržateľnému rozvoju.

Prierezové témy sú dôležitým prvkom vo vzdelávaní a podieľajú sa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt.

HLAVNÉ ÚLOHY ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY

a) v rozvoji osobnosti žiaka a kľúčových kompetencií

- schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi,
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta,
- schopnosť pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu,
- poskytovať vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu,
- rozvíjať spoluprácu v pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni,
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu,
- vedieť hodnotiť objektivitu a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská,
- schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce,
- vnímať život ako najvyššiu hodnotu,
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti,
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu,
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby,
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia,
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu,
- prehlbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania k životnému prostrediu,
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť.

b) v konkrétnych aktivitách školy

- zapájanie žiakov do súťaží a rôznych aktivít v environmentálnej oblasti,

- vedenie žiakov k zdravému životnému štýlu,
 - udržiavanie čistoty v škole a v okolí školy,
 - spolupráca s príslušnými organizáciami,
 - zapojiť sa do vzdelávania učiteľov v oblasti environmentálnej výchovy,
 - uskutočňovať a dokumentovať priame pozorovanie životného prostredia,
 - pracovať s príručkami zameranými na environmentálnu výchovu, využívať internet,
 - vedieť sa orientovať v odbornej literatúre,
 - navštevovať tematické akcie v KHaP, Ekocentre, múzeu,
 - zapájať sa do tematických súťaží,
 - na účelových cvičeniach prakticky aplikovať získané poznatky environmentálnej výchovy,
 - organizovať školy v prírode, výlety a exkurzie, OŽAZ s využitím prírodných zaujímavostí danej oblasti,
 - podporovať žiakov vo vytváraní plošných alebo priestorových projektov, umožniť im ich prezentáciu v triede na vyučovacích hodinách, na nástenkách v triedach a na chodbách,
 - pôsobiť na žiakov, využívať významné dni venované ochrane prírody a ochrane zdravia,
 - spolupracovať s organizáciami s ekologickým zameraním
 - vysádzať zeleň v školskom areáli a pravidelne a o ňu starať,
 - pravidelne sa starať a ošetrovať zeleň v triedach a spoločných priestoroch školy
 - triediť odpad v škole počas celého roka,
 - priebežne sa zapájať do sezónneho separovaného zberu papiera
- http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/environmentalna_vychova.pdf

TEMATICKÉ OKRUHY

Ochrana prírody a krajiny
 Zložky životného prostredia
 Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana
 Ľudské aktivity a problémy životného prostredia
 Vzťah človeka k prostrediu

PLÁN ENVIRONMENTÁLNYCH AKTIVÍT V ŠK.R. 2011/ 2012

SEPTEMBER:

- tvorba plánu environmentálnych aktivít
- príprava zberových aktivít- papier, hliník
- hodnotenie súťaží z predošlého školského roka
- príprava propagačných materiálov ku významným ekologickým dňom
- Svetový deň bez áut (22. 9)
- Svetový deň srdca (24. 9)
- Svetový deň mlieka v školách (28. 9)
- príprava a začiatok realizácie školských projektov

OKTÓBER:

- Svetový deň ochrany zvierat (4. 10) - projektová činnosť žiakov
- 1. zber papiera v spolupráci s vybranou firmou
- aktualizácia nástieniek s environmentálnou tematikou
- zapojenie sa do projektovej súťaže „Pomôž svojej škole“
- evidencia žiakov v korešpondenčných seminároch- Korsem, P-MAT

- príprava podkladov pre olympiády,
- Svetový deň ochrany zvierat (4. 10)
- Svetový deň výživy (16. 10)
- exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním

NOVEMBER:

- pravidlá ochrany proti chrípke- kontrola hygienických opatrení , propagácia ochrany
- Deň bez áut (14. 11)
- priebežná starostlivosť o zeleň v priestoroch školy
- exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním
- príprava organizácie decembrových podujatí

DECEMBER:

- Vianočný jarmok- burza hračiek, darčkových predmetov
- „Zdravá výživa“ – Vianoce našich predkov
- „Ako vidím prírodu“ - priebežná prezentácia projektov žiakov
- „Zdravé, nezdravé v našej strave“- prezentácia projektov žiakov

JANUÁR:

- intenzívna príprava žiakov na prírodovedné súťaže
- Envirootázky-celoštátna olympiáda o ŽP
- príprava podkladov pre projekty
- Geografická olympiáda
- exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním

FEBRUÁR:

- okresné kolá prírodovedných olympiád
- prikrmovanie vtáctva , tvorba kŕmidiel z odpadových materiálov
- priebežná kontrola zberu hliníka, zberu Sabi viečok
- projektové aktivity, konzultácie s učiteľmi, implementácia v rámci predmetov
- vychádzky s prírodovedným zameraním,

MAREC:

- Svetový deň vody (22. 3) - podpora pitného režimu v škole, ochrana a šetrenie vody
- pokračovanie realizácie projektu“ Voda, voda, samá voda“
- Svetový deň lesov (21. 3) účasť na Lesníckych dňoch
- Svetový meteorologický deň (23. 3)
- Burza kníh
- účasť na ďalších prírodovedných súťažiach podľa ponuky a záujmu žiakov
- starostlivosť o okolie školy
- podpora žiakov vo výbere stredoškolského štúdia s prírodovedným zameraním
- exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním

APRÍL:

- EKO- týždeň- rôzne environmentálne aktivity
- zberové, propagačné aktivity - rozhlasové vysielanie ku Dňu Zeme
- Svetový deň vtáctva (1. 4)
- Svetový deň zdravia (7. 4)
- Deň Zeme (22.4)

- ukončenie projektovej súťaže „Pomôž svojej škole“
- ukončenie projektu „Voda, voda, samá voda“
- ukončenie súťaže „Hliníkový skarabeus“
- priebežná prezentácia projektov žiakov v školskom projekte „Ako vidím prírodu“
- 2. zber papiera
- exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním

MÁJ:

- vyhodnotenie vybraných celoslovenských projektov- Ekofond, Dalkia
- náučné vychádzky, poznávací pobyt v prírode- Škola v prírode
- starostlivosť o zeleň v interiéri a exteriéri školy
- „Moja rastlinka“– projekt žiakov 6. ročníka
- završenie projektu „Čas premien“
- Svetový deň bez tabaku (31. 5)

JÚN

- Svetový deň životného prostredia (5. 6)
- záverečné hodnotenie celoročných environmentálnych aktivít
- vyhodnotenie ukončených školských projektov
- verejná výstava 3D modelov „Ako vidím prírodu“
- návrh na udelenie pochvaly a odmeny žiakom našej školy, úspešných v prírodovedných environmentálnych súťažiach, projektoch a iných aktivitách
- školské výlety, exkurzie, vychádzky s prírodovedným zameraním

KOMPETENCIE PLNENIA PLÁNU PRÁCE

(V reálnom pláne aktivít sú pri každej aktivite uvedení zodpovední učitelia, tí ktorí ju navrhli, prípadne si ju vybrali z navrhnutých aktivít. Z logických dôvodov v tejto práci neuvádzam mená. Koordinátor nemôže do plánu zaradiť časovo náročné aktivity bez určenia kompetencií. (Uvedené kompetencie sú len výberovou ukážkou, v reále je ich omnoho viac)

Kontrola plnenia plánu environmentálnych aktivít, koordinácia a vyhodnotenie- Prírodovedné súťaže-

Biologická olympiáda, Geografická olympiáda, Olympiáda o ŽP
Korešpondenčné semináre- Korsem, P- MAT

Zberové aktivity

Zber papiera, zber hliníkových fólií, zber SABI vrchnákov, zber monočlánkových batérií

Projekty, projektové súťaže

Celoštátne- Zdravie v škole, Energia u nás doma, Čas premien, Biodiverzita okolo nás
Školské- Škola plná zelene, EKO- týždeň, Voda, voda, samá voda, Rok v prírode, Moja rastlinka, Ako vidím prírodu...

V krátkosti sme si predstavili postupnosť začleňovania environmentálnej výchovy od Štátneho vzdelávacieho programu až po jednotlivé dokumenty školy, priblížili sme si úlohy a kompetencie koordinátora environmentálnej výchovy v tomto procese a tiež ním vypracovaný celoročný plán environmentálnych aktivít. Teraz si zatriedime vzájomne súvisiace aktivity do jednotlivých skupín tak, ako sa postupne objavovali v pláne práce . Prvou skupinou budú zberové aktivity.

6 ZBEROVÉ AKTIVITY

K týmto aktivitám priradujeme zber odpadových surovín rôzneho druhu. Nie sú nariadenia, ktoré by odporúčali zaradenie toho ktorého zberu do environmentálnych aktivít školy. Nie sú ani postupy, ktoré by určovali ako zberové aktivity uskutočňovať. Napriek tomu sú práve činnosti zahrnuté v tejto oblasti veľmi často realizované v prostredí základných škôl. Je tomu tak aj preto, že mnoho pedagógov podporuje praktické aktivity ako dôležitý prostriedok rovoja kľúčových kompetencií žiaka a pedagóga. Svoj pozitívny podiel majú firmy, angažované v oblasti odpadového hospodárstva, ktoré aktívnejšie nabádajú školy ku obojstranne výhodnej spolupráci v oblasti separovania a recyklácie. Konkurencia firiem následne prináša pre školy okrem environmentálneho aj finančný efekt, ktorý je taktiež motiváciou ako pre vedenie školy, tak aj učiteľov. Je potrebné rôznymi modernými metódami a postupmi motivovať ku praktickým aktivitám starších žiakov, u ktorých je záujem o separovanie nižší ako u mladších žiakov.

Zberové aktivity sú komplexné aktivity, umožňujúce prepojiť teoretické vedomosti s praktickými zručnosťami s veľmi širokým záberom pôsobenia na žiaka:

-posilňujú zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu(každodenné separovanie odpadu v škole)

Žiakovi umožňujú:

- poznať a chápať súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami(lokálne pôsobenie má globálny dopad),
- pochopiť vlastnú zodpovednosť vo vzťahu ku prostrediu(čo môžem urobiť, aby som sám prispieval k ochrane prostredia a ako to môžem urobiť),
- rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej a regionálnej úrovni(spolupráca s regionálnymi firmami pri separovaní, zberových aktivitách a súťažiach),
- nadobudnúť vedomie vlastnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu(oboznámenie sa rôznymi druhmi obalov a tým ako ich separovať),
- upevniť schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie pri získavaní a spracúvaní informácií(pri tvorbě plagátov, letáčikov, príprave rozhlasových relácií a podkladov pre web stránku),
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby,
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť,
- rozvíjať spoluprácu s rodičmi a „otvoriť“ školu.

Zberové aktivity usmerňuje koordinátor environmentálnej výchovy, predpokladá sa však aktívna účasť žiakov, všetkých pedagógov a zamestnancov školy a vo výraznej miere taktiež účasť rodičov. Osvedčilo sa nám overiť záujem rodičov o zberové aktivity prostredníctvom jednoduchého dotazníka, v ktorom sme spolu so žiakmi naformulovali otázky, týkajúce sa separovania. Naším cieľom bolo zistiť mieru záujmu o separovanie a podporu týchto zberových aktivít v domácnosti aj v škole vrátane spôsobov separácie, blízkosti zberných kontajnerov v mieste bydliska a iné.

Úlohou environmentálneho koordinátora je na základe ponúk a informácií vybrať firmu z blízkeho okolia, zaoberajúcu sa zberom a separovaním odpadov. Vyberá podľa:

- skúseností z predchádzajúcich zberov,
- vlastných možností školy,
- výsledného výstupu.

Pri popise jednotlivých zberových aktivít vychádzame z praktických skúseností, všetky uvedené sme absolvovali v praxi.

6.1 Zber papiera

Je to najčastejšie uskutočňovaná zberová aktivita, ktorú je možné realizovať celoročne, alebo cyklicky, prípadne vzájomne kombinovať.

Celoročný zber v triedach

Na začiatku školského roka si žiaci v jednotlivých triedach zabezpečia pevnejšie kartónové škatule, do ktorých ukladajú nepotrebný papier. Ak chceme žiakov naučiť separovať správne, tak, aby bol zberový papier vhodný na ďalšie recyklovanie, mali by sme im poskytnúť jednoduchý zberový manuál, obsahujúci informácie ohľadom separovania papiera. Zdroje informácií sú ľahko dostupné, či už na internete, informačných letákoch a podobne. Manuál, ktorý takto vznikne, by mal obsahovať jednoduchú, jasnú, veku primeranú informáciu. Naš, nižšie uvedený manuál, obsahuje aj položky, ktoré sa v triede pravdepodobne separovať nebudú, ale ak žiak prijíma vizuálnu informáciu o tom ako separovať v priebehu celého školského roka, bude ju vedieť aplikovať aj mimo školy- separovanie v domácom prostredí.

Obrázok 3 Propagácia zberových aktivít v školskom časopise

Prameň: vlastný návrh

Výhodou takéhoto zberu je, že sa žiaci:

- učia separovať pravidelne, čo je veľmi dôležité pre vytváranie návykov a zautomatizovanie takéhoto správania,

- naučia sa rozlišovať, čo je možné separovať a čo nie, - táto aktivita podporuje aj žiakov, ktorí doma neseparujú a tak prelomiť návyky, nadobudnuté z domáceho prostredia.

Vyžaduje disciplínu triedy a spoluúčasť všetkých žiakov i triedneho učiteľa. V škatuli sa môže ocitnúť odpad, ktorý tam nepatrí. Práve toto odrádza mnohých učiteľov od celoročného separovania papiera. Je však pravdou, že jednoduchým pozorovaním je možné zistiť, kto túto aktivitu marí. Svojich žiakov nespoznáme len podľa toho ako sa učia, ale práve takto si priblížime si aj ich postoje k hodnotám, k práci, spolužiakom a môžeme im pomôcť v budovaní správnych postojov. Praktickým zručnostiam žiaka naučíme práve uskutočnením praktickej aktivity.

Papier zo škatúl žiaci priebežne balia a tak pripravujú na školský zber. Drobné kúsky papiera umiestnime do plastových vriec, ktoré pri zbere vysypeme priamo do pripraveného kontajnera. Zachovalé plastové vrecia použijeme opakovane.

Ako správne triediť papier

Čo patrí a čo nepatrí do triedeného papiera

ÁNO	NIE
časopisy	znečistený a mastný papier
noviny	lakovaný papier
brožúry	voskový papier
katalógy	fólie
letáky	TETRAPAKy (obaly z džúsov a mlieka)
kalendáre	plastové obaly
zošity	papierové plienky
knihy bez dosiek	papierové vreckovky
kancelársky papier	
kopírovací papier	

Dajme papieru nový život !!!

Obrázok 4 Separovanie papiera

Prameň: vlastný návrh

Sezónny školský zber

Tento zber papiera uskutočňujeme každý rok v dvoch termínoch- jesenný, ktorý prebieha v októbri a jarný, ktorý prebieha v apríli, a je súčasťou EKO- týždňa. V zimných mesiacoch túto aktivitu neuskutočňujeme.

Priebeh zberu:

- a) výber firmy, s ktorou budeme spolupracovať,
- b) dohoda s firmou o spôsobe odvozu a finančnej odmene,
- c) vyhlásenie školského zberu,
- d) samotný zber,
- e) ukončenie zberu,
- f) vyhodnotenie a ocenenie.

Výber firmy

Mnoho firiem už v predstihu osloví jednotlivé školy rôznymi zaujímavými bonusmi, ktorými bývajú najčastejšie súťaže o najlepšiu školu so zaujímavými finančnými odmenami pre najlepších, ale objavujú sa aj charitatívne zamerané zbery a podobne. Je na škole, aké priority sa rozhodne podporiť. My sme zvolili variantu podpory vlastnej školy.

Dohoda s firmou

Veľký vplyv na úspešnú dohodu má aj momentálna výška ceny výkupu papiera, ktorá sa v priebehu roka dosť výrazne mení. Za priaznivú cenu môžeme považovať 60-70€ za tonu. V predstihu s firmou dohodneme aj dátum a spôsob odvozu papiera

Vyhlásenie školského zberu

Naše vlastné skúsenosti nám dokazujú, ako je možné zber zefektívniť, vieme, že podstatnú úlohu zohráva informovanosť a motivácia. Pred samotným zberom informujeme o ňom viacerými spôsobmi:

- prípravou a realizáciou vysielania v školskom rozhlase- pripravujú ho žiaci v rámci vyučovacích hodín biológie (slovenského jazyka, geografie, občianskej výchovy, s prihliadnutím na kompatibilitu témy)
- tvorbou informačných plagátikov, ktoré sú umiestnené vo všetkých triedach (vhodné vytvoriť ako praktickú aktivitu na hodine informatiky)
- informácia rodičom prostredníctvom žiackej knižky
- informácia verejnosti prostredníctvom školskej web stránky

Samotný zber

Zo skúseností vieme, že zbery papiera sa uskutočňujú veľmi rôznym spôsobom:

- a) papier sa zhromažďuje na jedno určené miesto v škole, odtiaľ sa prenáša do kontajnera. –váženie prebieha až vo firme, finančné prostriedky využije vedenie školy.
klady- nenáročnosť
zápory- nedostatočná motivácia
- b) papier sa prináša do školy už odvážený žiakom, triedny učiteľ vypočíta zber triedy,
klady- nenáročnosť pre školu
zápory- náročné pre triedneho učiteľa, veľké nepresnosti, veľká odchýlka pri celkovom vážení
- c) papier sa prináša do školy neodvážený, až do dňa zberu ho ukladá každý žiak do svojej triedy , v deň zberu sa váži na veľkých váhach priamo v škole za jednotlivé triedy. Po

prevážení papiera zo všetkých tried, ho prekladáme do kontajnera. Kontajner sa naloží na nákladné auto. Hmotnosť papiera je upresnená po príchode do firmy spolu s nákladným autom a kontajnerom, ktorých hmotnosť sa od celkovej odpočíta.

klady- presnosť váženía, presnosť pri odmeňovaní, výborná motivácia, zápory- náročné pre koordinátora, náročné na uskladnenie papiera v triedach.

Po ukončení zberu sa papier nachádza v triedach, environmentálny koordinátor určí ďalší postup- u nás prebieha váženie papiera za jednotlivé triedy našej školy v priebehu dvoch dní. Prvý deň zbierame a vážime papier z prvého stupňa, druhý deň papier z druhého stupňa, ktorého je pravidelne menej. Druhý deň zberu je po dohode s firmou v určenom čase pristavený kontajner na papier, do ktorého sa papier vhadzuje. Tento úkon nám netrvá viac ako dve vyučovacie hodiny pri celkovej hmotnosti papiera do piatich ton.

Nezabúdajme ani na bezpečnosť pri práci po predchádzajúcom poučení žiakov, dbať na primeranú fyzickú záťaž a žiakov pravidelne striedať. Je samozrejmosťou, že pomáhajú žiaci vyšších ročníkov, v rámci súvisiacich vyučovacích hodín.

Obrázok 5 Celoškolský zber papiera

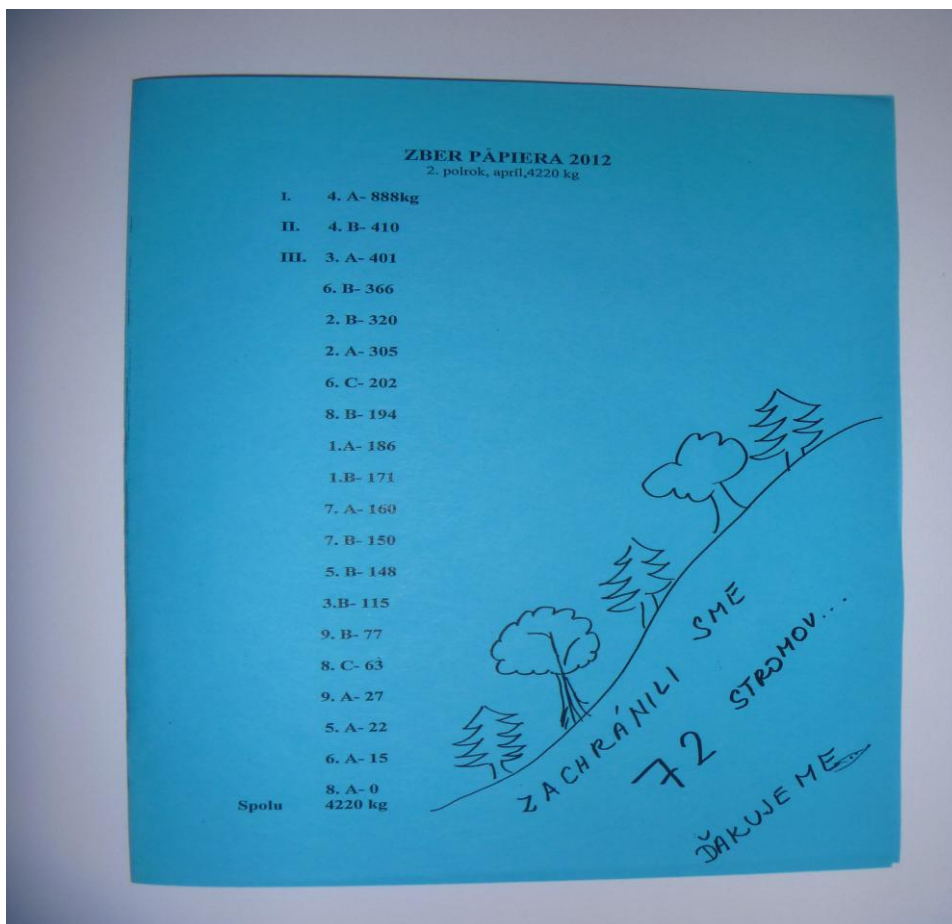
Prameň: vlastný návrh

Ukončenie zberu

Koordinátor environmentálnej výchovy má presné údaje o zbere jednotlivých tried, tieto sčíta a porovná s údajom, ktorý mu cca do dvoch hodín po zbere poskytne firma. Teraz môže vyhlásiť výsledky- napr. školským rozhlasom. Následne žiaci v rámci súvisiacich vyučovacích hodín vytvoria plagátik s poradím jednotlivých tried.

Vyhodnotenie a ocenenie

Približne do týždňa po zbere je seriózna firma schopná vyplatiť finančné prostriedky za zber papiera. Tu sa dostávame ku zaujímavému postrehu- nech žiaci akokoľvek správne pochopia význam zberu papiera, ktorý aj v rôznych projektoch aktívne podporujeme, súťaživosti sa neubránime. Ostáva nám povedať si, že účel svätí aj nie celkom správne prostriedky. Odkedy sme začali odmeňovať všetky triedy, ktoré nazbierali nad 100kg finančnou odmenou a zmenili tak zaužívaný model odmeňovania prvých troch najlepších, okamžite sa výrazne a o zvýšila hmotnosť nazbieraného papiera. Takto sa finančné prostriedky z tejto zberovej aktivity dostanú k tým, ktorí sa reálne pričínili o ich získanie prostredníctvom triednych učiteľov. Triedny učiteľ, ktorý má prehľad o najaktívnejších žiakoch, ich primerane ocení. Zber papiera uskutočňujeme dvakrát ročne- v našej škole v októbri a v apríli. Kým finančné prostriedky, získané triedou v októbrovom zbere umožnia u úspešných tried pokryť náklady na nákup materiálu, hygienických potrieb, kopírovacieho, farebných papierov a podobne, finančné prostriedky získané v aprílovom zbere umožňujú spestriť školský výlet, spríjemniť žiakom koniec školského roka. Je však na každom učiteľovi, ako získanú sumu využije. Učiteľ si v dokumentácii triedneho učiteľa zaeviduje pokladničné bloky, vstupenky a podobne, ktoré dokladujú ako bola suma využitá. Výsledky zberu zverejníme na školskej webovej stránke, nástenkách, vyhlásime školským rozhlasom. Nižšie uvedené informačné plagátky s výsledkami zberu vytvorili žiaci.

Obrázok 6 Výsledky zberu papiera-plagát 1

Prameň: vlastný návrh

Informačný plagátik. je vytvorený vo Word. Základné údaje o hmotnosti vyzbieraného papiera boli vytlačené na tlačiarni, doplnené jednoduchou kresbou a kopírované na farebný papier – na formát A4 vždy dva plagátiky. Je to jednoduchý spôsob, vhodný pre žiakov nižších ročníkov. Žiaci vyšších ročníkov nás môžu prekvapiť graficky omnoho dokonalejšou prácou, ako môžeme vidieť na obrázku. Pri takýchto činnostiach žiakov zakomponujeme prierezové témy environmentálnu výchovu, mediálnu výchovu, osobnostný a sociálny rozvoj. Separovanie a zber je komplexná aktivita práve tým, že sa do nej zapájajú žiaci, rodičia, pedagógovia, ale aj ostatní zamestnanci školy.

6. 2. Zber PET fliaš

Pri realizácii tejto zberovej aktivity je potrebné si ujasniť aké druhy plastov existujú, rozdiel medzi nimi, v čom nám opäť pomôže jednoduchý rozlišovací manuál. Zistíme, aká je ponuka firiem, zaoberajúcich sa zberom v našom okolí a aké sú možnosti samotnej školy.

Zber papiera		
2. polrok, 2011/2012, hmotnosť je uvedená v kg		
I. 4.A - 880	8.B - 194	9.B - 77
II. 4.B - 410	1.A - 186	8.C - 63
III. 3.A - 401	1.B - 171	9.A - 27
6.B - 366	7.A - 160	5.A - 22
2.B - 320	7.B - 150	6.A - 15
2.A - 305	5.B - 148	8.A - 0
6.C - 202	3.B - 115	SPOLU 4220 kg

Obrázok 7 Výsledky zberu papiera- plagát 2

Prameň: vlastný návrh

Tento zber vyžaduje iné technické zabezpečenie. Neprebíha v triedach, ale na určenom zbernom mieste. V podmienkach malej školy, kde je každý vnútorný priestor využitý, je ťažké zabezpečiť možnosť každodenného priameho zberu. V našej škole sme vytvorili zberné miesto v krytej časti átria školy. Ide o pomerne objemný odpad, ktorý je potrebné pravidelne odvážať na určené zberné miesto. Toto zabezpečuje firma, s ktorou máme dohodu, preto pri podpisovaní zmluvy riešime aj túto náležitosť. Technicky sa zber uskutočňuje tak, že na

kovových konštrukciách sú zavesené snímateľné vrecia /big bagy/, do ktorých sa priebežne ukladajú plastové fľaše. Tie sú pred vhođením stlačené, aby zaberali menej miesta. Je potrebné mať minimálne jeden rezervný big bag. Zber je náročný na priestor, organizácia je zložitejšia ako u zberu papiera. V našich podmienkach, kedy zberové miesto bolo v átriu, sme v priebehu týždňa plastové fľaše zhromažďovali na vyhradené miesto v triede. Pre tento účel nám firma poskytla pevné plastové vrecia. Vrecia prinášali týždenníci dvakrát týždenne v stabilne určenom čase do átria, kde sa obsah presypal do big bagov. Útlm tejto zberovej aktivity na pôde školy nastal v období, keď sa na našom sídlisku zlepšilo rozmiestnenie triediacich kontajnerov na plast a rodičia, ale i žiaci presmerovali separovanie priamo tam.

Obrázok 8 Separujeme plasty

Prameň : vlastný návrh

Túto skutočnosť nám potvrdil aj dotazník, v ktorom 67% zo 100% opýtaných uviedlo, že v okolí bydliska majú separačné kontajnery a využívajú ich.

Niektoré firmy ponúkajú zber iných plastov, v závislosti od vlastných možností. Ak sa rozhodneme separovať iné druhy plastu ako plastové fľaše, musíme sa informovať u konkrétnej firmy na konkrétny plast- podľa označenia plastu na spodnej strane obalu.

6.3. Zber hliníka

V separovaní hliníka sa u nás stala tradičnou zberová súťaž Hliníkový skarabeus. Od jej vyhlásenia v roku 1996 sa do roku 2006 podarilo prostredníctvom základných škôl vyzbierať 6 ton hliníka. Prebieha od septembra po apríl, kedy je v rámci Dňa Zeme ukončený jeho odvážením a odvozom zo všetkých zúčastnených škôl.

Máme dve zberné miesta- na prvom a druhom stupni, kde je možné separovať:
-viečka z mliečnych výrobkov- jogurtov, termixov, šalátov, rastlinných masiel
- hliníkové fólie- z tukov, živočíšneho masla, zmrzliny, mrazených krémov, vnútorné obaly liekov, kelímky z čajových sviečok, alobal, hliníkové misky od potravín, misky na grilovanie, hliníkové príbory, plechovky od nápojov Coca-Cola, piva, hliníkové skrutkovacie uzávery od alko a nealko nápojov, kompótové viečka.

Pri zbere hliníka je možné podporiť aj firmy nášho regiónu a viečka z ich produktov zbierať oddelene. V poslednom čase práve tieto regionálne firmy rozširujú zberové súťaže aj o ďalšie aktivity, hlavne výtvarné, hudobné, čím ďalej podporujú myšlienku ochrany prírody v školách.

Z ďalších zberových aktivít na našej škole uskutočňujeme zber monočlánkových batérií. Tie je potrebné separovať v pevných, na to určených nádobách, ktoré nám k dispozícii poskytne firma, zaoberajúca sa týmto separovaním. Môžeme sa stretnúť s ponúknutím farebného kartónového zberového obalu, ten však nie je zárukou dostatočnej bezpečnosti pri zbere daného odpadu

Obrázok 9 Separujeme v učebni biológie

Prameň: vlastný návrh

6.4. Iné zberové aktivity

Už pri samotnom zbere, keď je v triedach dostupné väčšie množstvo novín, časopisov, môžeme uskutočniť ďalšie zaujímavé aktivity, ktoré na zber nadväzujú.

Burza kníh

V zbere papiera sa často nachádzali aj zaujímavé knihy. Prenosom a manipuláciou boli často už poškodené a nevhodné na ďalšie použitie. Rozhodli sme sa v predstihu pred zberom papiera osloviť rodičov, aby nepotrebné knihy, prípadne časopisy, ktoré sú zachovalé, venovali do burzy kníh. Žiaci na hodinách informatiky a výtvarnej výchovy vytvorili pútače. Z vytvorených informačných pútačov boli vybrané víťazné práce, ich autorov

sme odmenili. V priebehu dvoch týždňov zhromaždili knihy za účelom predaja. Pôvodný zámer, použiť výtazok z predaja sa však zmenil. Žiaci si so záujmom prezerali knihy vzájomne a tak sa z predajnej burzy stala výmenná. Takáto výmenná burza u nás prebieha už niekoľko rokov.

Zbierky a burzy hračiek

Pred niekoľkými rokmi sme zareagovali na výzvu mestského úradu. Išlo o vytvorenie pyramídy z hračiek, do ktorej prispeli hračkami prihlásené školy z celého mesta. Nazbierané hračky putovali k deťom z detských domovov. Napriek tomu, že táto akcia bola jednorázová, tradícia burzy hračiek v predvianočnom období pretrvala. Na „Vianočnom jarmoku“ žiaci vymieňajú, predávajú a kupujú hračky, vianočné ozdoby a iné drobnosti. V duchu ekologických Vianoc si pripravujú aj ozdoby zo slaného cesta, sadry, z prírodných materiálov a tiež tradičné medovníčky, sviečky.

Obrázok 10 Žiacke návrhy- burza kníh

Prameň: vlastný návrh

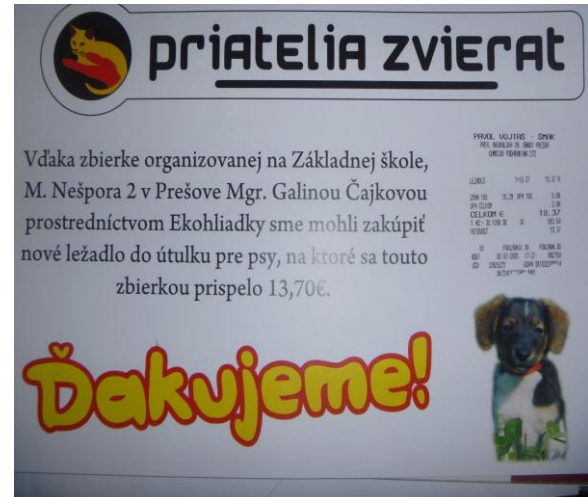
Zbierka pre útulok zvierat

Aj táto, žiakmi obľúbená aktivita umožňuje prispieť na dobrú vec, pomôcť psom a mačkám,

ktoré sa ocitli v útulku, a zároveň separovať a opätovne využiť už nepotrebné veci. Žiaci podľa požiadavky útulkov zvierat vytvoria zoznam požadovaných vecí, spropagujú akciu. Túto zbierku na pomoc uskutočňujeme v zimnom období, kedy je v útulkoch aktuálna potreba teplých vecí, preto aj sú predmetom zbierky deky, vlnené svetre, bavlnené handry, koberce. Okrem toho tiež plastové a iné misy, obojky, hračky pre zvieratá, trvácce potraviny-cestoviny, ryža. Rovnako je možné podporiť útulok tiež drobnou finančnou zbierkou, prípadne finančným výťažkom z burzy hračiek, alebo kníh. Táto aktivita podporuje aj rozvoj spolupatričnosti, humánosti, spriaznenosti a naplňa tak aj afektívne, nielen kognitívne a psychomotorické ciele.

Obrázok 11 Pomoc útulku zvierat

Prameň: vlastný návrh

V našej škole prebieha už tradične tvorba projektov pod názvom „Ako vidím prírodu“. Žiaci tvoria z odpadových, druhotne využiteľných surovín 3D modely, ktoré sú súčasťou projektov na hodinách biológie, geografie a iných. Túto tému som podrobne rozpracovala v práci „3D modely vo vyučovaní biológie“.

Obrázok 12 „3D modely“

Prameň: vlastný návrh

Záver

Aj napriek tomu, že sa environmentálna výchova a jej dôležitosť skloňuje vo všetkých pádoch, mnohí o nej píšu, je veľmi málo literatúry a zdrojov, ktoré by sa ňou zaoberali jednoducho a prakticky. Mnoho prác začína a končí teóriou. Mojm cieľom bolo krok za krokom napísať túto prácu v jednoduchej, formulačne zrozumiteľnej podobe. Informácie sú takto zrozumiteľné a dostupné a nie je potrebné hľadať ich v záplave odborných termínov.

Verím, že moja práca zorientuje tých, ktorí chcú , ale nevedia ako, povzbudí tých, ktorí sa cítia so svojimi tvorivými myšlienkami v spleti formalizmu osamelí. A pevne dúfam, že žiak si vďaka takýmto praktickým aktivitám odnesie do reálneho života vnútorné presvedčenie a odhodlanie konať správne a s láskou chrániť vzácnosti nášho sveta.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Nevřelová, M. 2008. Environmentálna výučba vo výchovno- vzdelávacom procese. Cicero. Bratislava. 2008. ISBN: 978-80-969678-2- 7
2. Pavlov, I. 2003. 3. vydanie. Odporúčania na metodiku tvorby časovo-tematických plánov učiva. Metodicko-pedagogické centrum centrum, Bratislava. 2003.
3. Turek, I. 2010. 2. Vydanie. Didaktika. Iura Edition. Bratislava. 2010.ISBN 978-80-8078-322-8

Internetové zdroje:

http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/prierezove_temy/environmentalna_vychova.pdf

<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-2-stupen-zakladnych-skol-ISCED-2/Uvod.alej>

Ako správne triediť papier

Čo patrí a čo nepatrí do triedeného papiera

ÁNO	NIE
časopisy	znečistený a mastný papier
noviny	lakovaný papier
brožúry	voskový papier
katalógy	fólie
letáky	TETRAPAKy (obaly z džúsov a mlieka)
kalendáre	plastové obaly
zošity	papierové plienky
knihy bez dosiek	papierové vreckovky
kancelársky papier	
kopírovací papier	

Dajme papieru nový život !!!

Nie je plast ako plast...

PET

PET - fľaše od nápojov(rôznej farby), umyté fľaše od sirupov, rastlinných olejov, octu

HDPE

HDPE - číre a farebné fólie, tašky, vrecká, vedrá a fľaštičky od kozmetických a čistiacich prípravkov, vrecká od mlieka, prepravky fliaš

PVC

PVC - vodoinštalčné a elektroinštalčné rúrky, obaly kozmetických výrobkov, plastové okná, plastový nábytok

LDPE

LDPE - číre a farebné fólie, tašky, vrecká, vedrá a fľaštičky od kozmetických a čistiacich prípravkov, vrecká od mlieka, prepravky fliaš

PP

PP - obaly od sladkostí, téglíky od jogurtov a rôzne plastové nádoby a hračky

PS

PS - penový polystyrén, poháriky z jogurtov, poháriky z automatov a iné